

**DOKUMENTY HISTORII NAUK SPOŁECZNYCH****Z ARCHIWUM STANISŁAWA OSSOWSKIEGO**

*Dzieła Stanisława Ossowskiego, wydane wzorowo przez jego uczniów i przyjaciół w latach 1966–1970, zawierają całość publikowanego (i wówczas cenzuralnego) dorobku tego mistrza socjologii polskiej. W jego spuściźnie rękopiśmiennej, zdeponowanej w Bibliotece Wydziału Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego, oprócz „Dziennika”, znajduje się sporo drobnych tekstów o różnym znaczeniu i stopniu elaboracji. Dwa z nich podają do druku, oba mają postać skończoną.*

Pierwszy tekst to „Uwagi o prowadzeniu seminarium dla starszych studentów na Wydziale Filozoficzno-Społecznym”. „Uwagi” powstały zapewne w 1952 r. W tym roku pozbawiono Ossowskiego prawa nauczania na UW, a nazwa Wydział Filozoficzno-Społeczny funkcjonowała w latach 1952–1954. „Polem doświadczalnym” dla autora było jego własne seminarium, prowadzone na Uniwersytecie przez kilka lat przed wojną i kilka lat po wojnie. Dzięki temu tekst ten pomaga poznać tę ważną instytucję w historii polskiej socjologii — na seminarium Ossowskiego zyskało formację naukową i ideową wielu znanych potem socjologów. „Uwagi” mogą być także z powodzeniem wykorzystane w pracy nauczycielskiej dzisiejszych profesorów szkół wyższych.

Drugi tekst to „Idee i programy. Z zagadnień współczesnej kultury socjalistycznej”. Jest to odczyt wygłoszony przez Ossowskiego w Klubie Krzywego Koła, w Warszawie w dniu 9 stycznia 1958 r., tuż przed jego wyjazdem do Ameryki. Zapewne odczyt miał być drukowany, o czym świadczą, uwzględnione tutaj, odręczne poprawki Marii Ossowskiej na maszynopisie — czasem tylko techniczne, a czasem łagodzące słowa autora. Tekst się jednak nie ukazał, w 1958 r. takich rzeczy już nie drukowano. „Idee i programy” pomagają wczuć się w atmosferę pierwszych lat po Październiku 1956, są również bardzo wyraźną ekspresją socjalistycznego światopoglądu Ossowskiego. Ossowski miał też drugie

wystąpienie w KKK. 12 listopada 1959 r. wygłosił odczyt „Utopie i wektory (o ekonomice socjalizmu i motywacji działań)” (zob. K. Friszke, *Początki Klubu Krzywego Koła*, „Zeszyty Historyczne” 2004, nr 149). Obszerny konspekt tego wystąpienia także zachował się w bibliotece WFiS UW.

*Antoni Sulek*